

Utószó

Művészi rangjához méltó emléket állított Krúdy Gyula az 1918. október 31-én győztes „őszirózsás” forradalom egyik nevezetes mozzanatának, „A kápolnai földosztás”-nak. Eredetileg a Magyarország, Károlyi Mihály függetlenségi pártja lapjának 1919. február végi számaiban jelentek meg azok a helyszíni riportok, amelyekből a napjainkban már bibliofil ritkasággá vált könyvecske – irodalmi és kordokumentum – kikerekedett. Nem kétséges, hogy a cikksorozat a magyar forradalmi publicisztika maradandó értékei közé tartozik.

Érthető az impresszionista prózáírás hazai megteremtőjének és utánozhatatlan nagymesterének a sorok közül kiérezhető elfogódottsága. A fiatal köztársaság első embere, a magyar történelemben századokon át szerepet játszó ősi Károlyi-család rangidőse, az ország egyik leggazdagabb arisztokratája üres szőlők helyett, kézzel fogható tettekkel bizonyította demokratizmusát. Lemondott vagyona egyik fő forrásáról, s a földjét megművelő parasztok ősrégi álmát valóra váltva a nincstelenek között szétszította 38 000 holdas debrői birtokát. Krúdy fel tudta becsülni Károlyi önfeláldozó gesztusának em-

beri nagyságát, könyvében ezért csúfolta „vén cinikus”-nak önmagát, akit a megelőző idők politikai hazugságáradata már-már hitellenné tett.

Nem marasztalhatjuk el az író, hogy kigyúlt képzelettel bízott benne, a többi tízezer holdas is nyomban sorompóba lép. Elhitte, hogy Kápolnán tényleg megkezdődik „az új magyar honfoglalás”. Még a polgári történetíróknak az 1848-as forradalomról szőtt hamis legendáját is visszhangozta ekkor, mely szerint a rendi országgyűlés nem Petőfi kaszás parasztjaitól rettegve, hanem önként mondott le a nemesi kiváltságokról. Miért ne mondana hát le 1918-ban legféltettebb kincséről, földjéről is, ahogy Károlyi tette.

Hiszen még Károlyi Mihály, a tapasztalt politikus is táplált olyan illúziókat, hogy példája nyomán felülről válik mozgalommá a földosztás, és a fennállása negyedik hónapjában súlyos kül- és belpolitikai válságba sodródott polgári demokratikus forradalmi kormány mögé a parasztok milliói sorakoznak majd fel. Ahogy Krúdy írja, remélte, a földosztás hírére „meghallják az erdélyi hegyekben és a tótföld völgyeiben is”, ahol „nem fognak Bukarestbe és Prágába vágyódni”.

A messzebb tekintő Károlyi, mint a könyvben olvashatjuk, saját földhöz juttatottjait mindenestre figyelmeztette, hogy „a többtermelés sikere a szövetkezéstől függ”.

A földosztó grófnak csakhamar keservesen csalódnia kellett várakozásaiban. „Hit illúziók nélkül” című, magyarul 1977-ben megjelent emlékezésében felidézve a kápolnai epizódot, megjegyezte, hogy „a földosztás volt az utolsó csepp a pohárban osztályom és rokonaim számára”. Addig azt hitték, csak a népszerséget hajhászták, „most megértették, ha nem cselekszenek

azonnal, minden elveszett”. Válaszul Kápolnára Székesfehérváron nyíltan zászlót bontott az ellenforradalom.

Kápolnai riportjában viszont Krúdy azt is megjövendölte: „Akkor jönne csak az igazi háború, ha a nép nem kapná meg, amit ígértek neki.” Az 1919. februári ellenforradalmi mozgolódásra március 21-én, a magyar proletárforradalom győzelemre vitelével valóban megérkezett a nép viszonzása...

Remete László